

Beheerplan openbaar groen 2022-2031

PRODUCTBLADEN

Versie 29 maart 2022

INHOUD

Zie voor een toelichting hoofdstuk 2 uit het hoofddocument van het beheerplan.

Uitgewerkt zijn de volgende beheergroepen:

3.01 Bomen

3.02 Bosplantsoen

3.03 Hagen

3.04 Heesters

3.05 Fijne heesters

3.06 Bodembedekkers

3.07 Rozen

3.08 Vaste planten

3.09 Gazon

3.10 Ruigte braakliggend

3.11 Bermen

3.12 Kruidenrijk grasland

3.13 Singel

3.14 Houtwal

3.15 Struweel

<h3>3.01 BOMEN</h3> <p><i>Het beheer van bomen als onderdeel van struweel, houtwal of bos vallen onder desbetreffende productbladen</i></p>	<p>Definitie Alle individueel beheerde en geregistreerde straat-, laan- en parkbomen in gras, bermen, beplanting of verharding; zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang 30.000 stuks</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Vitaal, veilig en goed onderhouden: geen probleemtakken, dik dood hout of gevaarstelling door onvoldoende onderhoud of ziektes/aantastingen • Bijpassende onder- en bovengrondse groeiruimte (zie Matentabel in Beheerplan, bijlage 3-7) • Opkroonhoogte langs wegen conform eisen vrije doorrijhoogte (zie Beheerplan, § 3.2) • Vrij-uitgroeïend waar mogelijk • Zwerfafval en onkruidbeheersing boomspiegel op CROW A, B of C (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) • Beheersing wortel- en stamschot op frequentie (nuancering onderhoud tbv kostenbesparing, zie Beheerplan § 2.2 en § 3.2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen de bebouwde kom: ruime variatie aan inheemse, uitheemse boomsoorten (incl. variëteiten) en groeivormen (knot-, lei-, meerstammige boom); uitvalswegen met inheemse boomsoorten in aansluiting op wegbeplanting buitengebied • Buiten de bebouwde kom: variatie aan inheemse soorten en groeivormen (knotboom) in aansluiting op landschapstype en grondslag • Boomplantvakken zijn bij voorkeur robuust en beplant met soorten, waarbij een natuurlijke mulchlaag in stand kan worden gehouden • Lusten en lasten zijn in evenwicht (zie Beheerplan, bijlage 3-8)
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: belangrijkste groenelementen als schakel in groenstructuur en/of overgang naar landschap zowel in visueel-ruimtelijk als ecologisch opzicht • Woonomgevingsgroen: als op zichzelf staand(e) groenobject(en) vervullen van uiteenlopende functies (onder meer herkenbaarheid, schaduw/ koelte, seizoensbeleving) 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt schuil-, nestel-, foerageer- en oriëntatiemogelijkheden voor insecten, vogels en diverse kleine zoogdieren • Met aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen: zie onder Acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sterke bijdrage aan vermindering hittestress door het zorgen voor koelte, gezonde lucht (zuurstofrijk, gezuiverd van fijn stof) en vastleggen CO² 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en zwerfafvalbeheersing boomspiegels 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren voorafgaand aan snoeien		Zie ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Uitvoeren boomveiligheidscontrole (BVC)	Conform frequenties (Beheerplan, § 3.1)	Volgens VTA-methodiek
3.	(T) Inboeten jonge bomen	1x/jaar; najaar/winter	Jaarlijks opnemen tijdens groeiseizoen; planten in najaar/winter; gedurende 3 jaar na eerste aanplant
4.	(T) Uitvoeren begeleidingssnoei jonge/halfwas bomen	1x/3 jaar; jaarrond	Verwijderen te dikke takken in tijdelijke kroon; stapsgewijs opkronen naar vastgestelde eindbeeld; fasering cf. kaart Snoeicyclus en richtlijnen (Beheerplan, bijlagen 3-1 en 3-2)
5.	(T) Uitvoeren onderhoudssnoei volwassen bomen	1x/3 jaar of 1x/6 jaar; jaarrond	Wegnemen van probleemtakken (dood/ziek hout, schurende en foutstandige takken), knotten/scheren/leiden; fasering cf. kaart Snoeicyclus en richtlijnen (Beheerplan, bijlagen 3-1 en 3-2)
6.	(V) Verwijderen zwerfafval en onkruid in boomspiegel	Op beeld (A, B, C); jaarrond	Handmatig
7.	(V) Verwijderen stam-/wortelopschot	1x/3 jaar of 1x/6 jaar; jaarrond	Handmatig; combineren met begeleidings- en onderhoudssnoei
8.	(R) Vervangen boom	1x/30 jaar (bomen 3 ^e grootte) 1x/50 jaar (bomen 2 ^e grootte) 1x/80 jaar (bomen 1 ^e grootte)	Conform vervangingsplan in najaar/winter (Beheerplan, § 2.5)
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> Opstellen vervangings-, omvormings- en snoeiplannen voor bomen en wegbeplantingen, zowel binnen- als buitengebied Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna In het kader van de zorgplicht en efficiëntie worden bomen niet op beeld, maar op frequentie gesnoeid (zie Beheerplan § 3.1) Beheersing eikenprocessierups volgens gemeentelijk Kader Beheersing EPR Verkeersveiligheid bij uitvoering borgen conform CROW Vereiste certificeringen: European Tree Worker (ETW) voor boomtechnische werkzaamheden 	

<h3>3.02 BOSPLANTSOEN</h3> <p>(Voor onderhoud individuele bomen binnen bosplantsoen, zie productblad 3.01 Bomen)</p>	<p>Definitie Bosachtige groenvoorziening bestaande uit struiken en/of boomvormers met een kruidachtige ondergroei binnen de bebouwde kom</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang 8 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Halfopen-gesloten beplanting, afhankelijk van functie (wel/geen afscherming) • Ondergroei met inheemse kruidlaag en/of randbeplanting van laagblijvende struiken • Zwerfafval (op CROW A, B of C), onkruidbeheersing en overhangend groen boven aangrenzende verharding (op CROW C) (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Inheemse struiken, kruiden en bomen, ruime variatie in soorten, soms verrijkt met uitheemse soorten, plaatselijk aangevuld met verwilderingsbollen en/of stinzenplanten • Variatie in bloeitijden, besdragers en groenblijvers • Relatief smalle en kleinere beplantingsvakken: gemiddeld breedte 3-5m¹ en oppervlakte van 150-500 m²
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: schakel in groenstructuur en/of overgang naar omringende landschap zowel in visueel-ruimtelijk als ecologisch opzicht • Woonomgevingsgroen: op zichzelf staande functie als vogelbosje of afscherming 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte voor spontane groei van bos(rand)flora en schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor insecten, vogels en kleine zoogdieren • Met aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen: zie onderdeel Eenmalige acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sterke bijdrage aan vermindering hittestress door het zorgen voor koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water in bodem 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval • Planten bolgewassen, kruiden of stinzenplanten 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren voorafgaand aan snoeien		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Afzetten en opschonen	1x/5 jaar; winter	Alle takken tot op de stobbe wegnemen (bij vakken < 300 m ²); vrijgekomen materiaal afvoeren; fasegewijze aanpak bij vakken > 300 m ² , waarbij de beplanting wordt afgezet in 'blokken' van 100 m ² ; incl. afvoeren grofvuil
3.	(T) Bijplanten struiken/bomen	Incidenteel; groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen
4.	(V) Overgroei randen	Op beeld (C); jaarrond	Betreffende tak/takken tot op stobbe terugnemen (hand-/motorzaag); vrijkomend materiaal afvoeren of waar mogelijk na overeenstemming in beplantingsvak achterlaten
5.	T) Melden groeiplaats invasieve exoten	Jaarrond	Vastleggen in meldingsapplicatie
6.	(V) Uitmaaïen randen, 1 ^e meter; maaisel afvoeren	Op beeld (C); jaarrond	Met bosmaaier; afvoeren vrijkomend materiaal
7.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Ruimen en afvoeren
8.	(R) Vervangen beplanting	1x/80 jaar; najaar/winter	Driehoeksplantverband 1,5*1,5 m ¹ ; conform vervangingsplan (Beheerplan § 2.5)
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Verhogen variatie door aanplant van besdragende of bloeiende inheemse struiken en aanplant/inzaaien van inheemse kruiden, bolgewassen en/of stinzenplanten • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) • Inventarisatie als 'bosplantsoen' aangeduide percelen en op basis van criteria herverdelen naar 'bosplantsoen', 'struweel', 'singel', 'houtwal' of 'bos' 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Snoeiwerkzaamheden (mede) richten op het behoud van verspreidstaande inheemse groenblijvende struiken als hulst, liguster en taxus • Blad en natuurlijk afval (waar mogelijk) laten liggen • Let op: voortzetting snoeiwijze en onkruidbeheersing wijkt ter stimulering van de biodiversiteit qua beeld soms (tijdelijk) af van de zoneringskaart (zie ook Beheerplan, § 2.2) • Alert zijn op aanwezigheid invasieve exoten: Japanse duizendknopen, berenklaauw, reuzenbalsemien, zie ook www.invasieve-exoten.info en vastleggen via melding 	

<h3>3.03 HAGEN</h3>	<p>Definitie Lint- of blokvormig geschoren (haag)plantsoen, waarvan de hoogte en breedte door middel van knippen in stand gehouden wordt</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang 4 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Lintvormige lage haag: volledig gesloten en strak gesnoeid (hoogte 0.60-1.50 m¹) • Blokvormige lage haag: volledig gesloten en strak gesnoeid (hoogte 0.60 m¹) • Hoge linthaag: volledig gesloten en strak gesnoeid (>1.50 m¹) • Open plekken, zwerfafval, onkruid- en blad op CROW-beeldkwaliteitsniveau A, B of C (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) • Haagvoet is gelijk aan de haagbreedte en - lengte (direct na snoei) 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote variatie aan haagsoorten met naast de gangbare soorten (beuk, esdoorn, taxus) ruimte voor meer bijzondere haagsoorten (linde, kornoelje); zowel één- als meersoortige/ gemengde hagen (zie ook Beheerplan, § 2.3) • Lintvormige haag is opgebouwd uit 1 of 2 plantrijen • Blokhaag is opgebouwd uit 3 of meer plantrijen
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: accentueert en begeleidt doorgaande (groene) structuren; op gebiedsniveau zorgt het voor markering, ruimtelijk-functionele indeling, variatie in beleving en eenheid (zie ook Beheerplan, § 2.3 'Kempisch concept 2.0') • Woonomgevingsgroen: zorgt voor ruimtelijke functiescheiding en variatie in beleving ('Kempisch concept') 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte aan schuil-, nestel- en foerageermogelijkheden van vogels en kleine zoogdieren • Met aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen: zie onder Acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afhankelijk van de hoogte/omvang een (beperkte) bijdrage aan vermindering hittestress, geven van koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en of zwerfafvalbeheersing • Knippen op straat-/wijkniveau 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Inboeten haagplantsoen	Op beeld (A/B/C); groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen aanvullen (cf. CROW-beeldmeetlat 'kaal oppervlak')
3.	(V) Knippen lint-, blok- en hoge hagen	2x/jaar; 1 ^e ronde week 21-24; 2 ^e ronde week 38-41	Machinaal (hagenknipmachine), incidenteel handmatig; inclusief bijknippen; vrijkomend snoeisel achterlaten in blokhaag ('terugblazen'), bij linthagen afvoeren; haag niet verder terugknippen dan binnenzijde opsluitband (haagvoet bedekt laten)
4.	(V) Onkruidbeheersing	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Schoffelen/ wieden binnen haagvoet; afvoeren vrijkomend materiaal waar nodig
5.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/BC); jaarrond	Binnen haagvoet; afvoeren vrijkomend materiaal
6.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B/C); najaar	Opruimen en afvoeren vrijkomend blad (met uitzondering blokhaagen)
7.	(R) Vervangen beplanting	1x/40 jaar; najaar/winter	Conform vervangingsplan (zie Beheerplan, § 2.5)
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> Variatie aan toegepaste (inheemse) haagsoorten vergroten Bij hagen binnen kwaliteitszone C de haagvoet inzaaien met insectvriendelijke kruiden Bestaande pilot met gemengd haagplantsoen (3 (of meer) soorten per haagvak) uitbreiden/ regulier gaan toepassen bij nieuwe aanleg, renovaties of inboet Opstellen lijst met toe te passen haagsoorten en de bijbehorende kenmerken (snel/langzaamgroeiend, wel/niet wintergroen etc.) Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna Gemeentelijke hagen grenzend aan particulier terrein aan alle zijden knippen (indien niet machinaal mogelijk dan handmatig knippen) Haagvoet zoveel mogelijk bedekt houden door knipbreedte haag overeen te laten komen met de volledige plantvakafmetingen. Bedoeling is verhoging beeldkwaliteit en beperking mogelijkheid voor onkruidgroei Hanteren standaard kniphogte van 0,6 m¹ uit oogpunt van verkeersveiligheid. Met uitzondering van enkele linthagen Blad en natuurlijk afval laten liggen in blokhaagen ten behoeve van vorming/ in stand houding natuurlijke mulchlaag Door de praktische/efficiënte uitvoeringswijze van het haagknippen (2x/ jaar) wijkt het beeld plaatselijk soms tijdelijk af van de vastgestelde beeldkwaliteit/onderhoudszonering (zie Beheerplan § 2.2) 	

<h3>3.04 SIERHEESTERS</h3>	<p>Definitie Houtachtige en struikvormende beplanting van opgaande heesters bestaande uit voornamelijk cultureelsoorten</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang 2 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Goed gesloten beplantingsvak • Attractief met wisselende sierwaarden in de vorm van blad(kleur), bloei en vruchten gedurende het jaar • Open plekken (inboet), (randen)snoei, zwerfafval, onkruid en blad op CROW-beeldkwaliteitsniveau A of B (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) • Struiken groeien zodanig vrij uit dat de natuurlijke habitus zichtbaar is 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote variatie aan siersoorten • In principe één soort per vak toepassen met variatie tussen de verschillende vakken in een straat (mits van enige omvang) • Variatie <u>binnen</u> het vak – waar mogelijk – door toepassing verschillende cultivars van dezelfde soort en/of plaatselijk een vrij uitgroeiende solitaire heester
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: accentueert en begeleidt doorgaande (groene) structuren; zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit; biedt geschikte groeiplaats voor bomen • Woonomgevingsgroen: zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit; biedt geschikte groeiplaats voor bomen 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte aan schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor vogels, kleine zoogdieren en insecten • Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties 		
<p>Bijdrage aan duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draagt - afhankelijk van omvang - in enige mate bij aan vermindering hittestress, geven van koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en of zwerfafvalbeheersing 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze/werkperioden
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Inboeten plantsoen	Op beeld (A/B); groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen (cf. CROW-beeldmeetlat 'kaal oppervlak')
3.	(T) Verjongingssnoei	Op beeld (A/B); (indicatieve gemiddelde frequentie 1x/5 jaar; voor-/najaar)	Machinaal terugzetten (bosmaaier/kettingzaag); afzethoogte en periode in afstemming op soort; vrijgekomen materiaal afvoeren
4.	(T) Aanbrengen compost (in afstemming op soort en standplaats)	1x/5 jaar; voorjaar	Combineren met verjongingssnoei
5.	(V) Randensnoei	Op beeld (A/B)	Machinaal (motorheggenschaar); met name grenzend aan verharding (tot binnenzijde opsluitband)
6.	(V) Onkruidbeheersing	Op beeld (A/B); jaarrond	Schoffelen en waar nodig afvoeren vrijkomend materiaal; uitsteken wortelonkruiden
7.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
8.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B); najaar	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
9.	(R) Vervangen beplanting	1x/30 jaar	Conform vervangingsplan (Beheerplan, § 2.5)
* Eenmalige acties			Aandachtspunten uitvoering
<ul style="list-style-type: none"> • Accent van éénsoortige vakbeplantingen voor de gehele straat verleggen naar variatie in toegepaste soorten tussen vakken onderling; binnen het vak eventueel variëren in toepassing van verschillende cultivars of toevoegen solitaire heester • Bij renovatie of nieuwe aanleg streven naar verruiming sortiment aan toegepaste beplanting • Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke beplantingen • Controle of bodembedekkers, fijne heesters en sierheesters in de juiste beheergroep zijn ingedeeld. Bij voorkomen binnen C-zonering omvormen naar een beter bij dit niveau passende extensieve beheergroep (bv. bosplantsoen, berm of bloemrijk gras) • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 			<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Alert zijn op wortelonkruiden • Machinaal hagenbeheer <u>niet</u> toepassen op sierheestervakken • Frequentie en wijze van verjongingssnoei afstemmen op aanwezige soorten • Door de praktische uitvoeringswijze van de verjongingssnoei wijkt het beeld direct na uitvoering tijdelijk af van de vastgestelde beeldkwaliteit (zie Beheerplan § 2.2)

<h3>3.05 FIJNE HEESTERS</h3>	<p>Definitie Lage struikvormende en cultureelrijke beplanting van heesters die voor optimale bloei hoogfrequent verjongd wordt</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang 1 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Goed gesloten beplantingsvak • Attractief met wisselende sierwaarden in de vorm van blad(kleur), bloei en vruchten gedurende het jaar • Open plekken (inboet), (randen)snoei, zwerfafval, onkruid en blad op CROW-beeldkwaliteitsniveau A of B (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) • Struiken groeien zodanig vrij uit dat de natuurlijke habitus zichtbaar is 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote variatie aan siersoorten • In principe één soort per vak toepassen met variatie tussen de verschillende vakken in een straat (mits van enige omvang) • Variatie binnen het vak door toepassing verschillende cultivars van dezelfde soort en/of vrij uitgroeiende solitaire heester
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: accentueert en begeleidt doorgaande (groene) structuren; zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit; biedt geschikte groeiplaats voor bomen • Woonomgevingsgroen: zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit; biedt geschikte groeiplaats voor bomen 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte aan schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor vogels, kleine zoogdieren en insecten • Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties 		
<p>Bijdrage aan duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draagt - afhankelijk van omvang - in enige mate bij aan vermindering hittestress, geven van koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en of zwerfafvalbeheersing 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Inboeten plantsoen	Op beeld (A/B); groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen (cf. CROW-beeldmeetlat 'kaal oppervlak')
3.	(T) Verjongingssnoei	Op beeld (A/B) (indicatieve gemiddelde frequentie 1x/1-2 jaar in voor-/najaar)	Machinaal terugzetten (bosmaaier/kettingzaag); afzethoogte en periode in afstemming op soort; vrijgekomen materiaal afvoeren
4.	(T) Aanbrengen compost (in afstemming op soort en standplaats)	1x/4 jaar; winter	Combineren met verjongingssnoei
5.	(V) Randensnoei	Op beeld (A/B)	Machinaal (motorheggenschaar); met name grenzend aan verharding (tot binnenzijde opsluitband)
6.	(V) Onkruidbeheersing	Op beeld (A/B); jaarrond	Schoffelen/ wieden en waar nodig afvoeren vrijkomend materiaal; uitsteken wortelonkruiden
7.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
8.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
9.	(R) Vervangen beplanting	1x/30 jaar	Conform vervangingsplan (Beheerplan, § 2.5)
* Eenmalige acties			Aandachtspunten uitvoering
<ul style="list-style-type: none"> • Accent van éénsoortige vakbeplantingen voor de gehele straat verleggen naar variatie in toegepaste soorten tussen vakken onderling; binnen het vak eventueel variëren in toepassing van verschillende cultivars of toevoegen solitaire heester • Bij renovatie of nieuwe aanleg streven naar verruiming sortiment aan toegepaste beplanting • Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke beplantingen • Controle of bodembedekkers, fijne heesters en sierheesters in de juiste beheergroep zijn ingedeeld. Bij voorkomen binnen C-zonering omvormen naar een beter bij dit niveau passende extensieve beheergroep (bv. bosplantsoen, berm of bloemrijk gras) • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 			<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Alert zijn op wortelonkruiden • Frequentie verjongingssnoei afstemmen op aanwezige soorten • Door de praktische uitvoeringswijze van de verjongingssnoei wijkt het beeld direct na uitvoering tijdelijk af van de vastgestelde beeldkwaliteit/onderhoudszonering (zie Beheerplan § 2.2)

<h3>3.06 BODEMBEDEKKERS</h3>	<p>Definitie Bodembedekkende houtachtige beplanting van laagblijvende heesters bestaande uit voornamelijk cultuurlijke soorten</p>	<p>Indicatie omvang 1 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Volledig gesloten, vakvullende, lage beplanting • Attractief met wisselende sierwaarden in de vorm van blad(kleur), bloei en vruchten gedurende het jaar • Open plekken (inboet), (randen)snoei, zwerfafval, onkruid en blad op CROW-beeldkwaliteitsniveau A of B (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote variatie aan siersoorten • In principe één soort per vak toepassen met variatie tussen de verschillende vakken in een straat (mits van enige omvang) • Variatie <u>binnen</u> het vak – waar mogelijk – door toepassing verschillende cultivars van dezelfde soort en/of plaatselijk vrij uitgroeiende solitaire heester
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: accentueert en begeleidt doorgaande (groene) structuren; zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit; biedt geschikte groeiplaats voor bomen • Woonomgevingsgroen: zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit; biedt geschikte groeiplaats voor bomen 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte aan schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor met name insecten • Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draagt - afhankelijk van omvang - in enige mate bij aan vermindering hittestress, geven van koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en of zwerfafvalbeheersing 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Inboeten plantsoen	Op beeld (A/B); groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen aanvullen (cf. CROW-beeldmeetlat 'kaal oppervlak')
3.	(T) Verjongingssnoei	Op beeld (A/B); (indicatieve gemiddelde frequentie 1x/5 jaar; voor-/najaar)	Machinaal terugzetten (bosmaaier/kettingzaag); afzethoogte en periode in afstemming op soort; vrijgekomen materiaal afvoeren
4.	(V) Randensnoei	Op beeld (A/B)	Machinaal (motorheggenschaar); met name grenzend aan verharding (tot binnenzijde opsluitband)
5.	(V) Onkruidbeheersing	Op beeld (A/B); jaarrond	Schoffelen/ wieden, afvoeren vrijkomend materiaal; uitsteken wortelonkruiden
6.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
7.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
8.	(R) Vervangen beplanting	1x/30 jaar	Conform vervangingsplan (Beheerplan, § 2.5)
* Eenmalige acties			Aandachtspunten uitvoering
<ul style="list-style-type: none"> • Bij renovatie of nieuwe aanleg streven naar verruiming toegepaste sortiment • Accent van éénsoortige vakbeplantingen voor de gehele straat verleggen naar variatie in toegepaste soorten tussen vakken onderling; binnen het vak eventueel variëren in toepassing van verschillende cultivars of toevoegen solitaire heester • Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke beplantingen • Controle of bodembedekkers, fijne heesters en sierheesters in de juiste beheergroep zijn ingedeeld. Bij voorkomen binnen C-zonering omvormen naar een beter bij dit niveau passende extensieve beheergroep (bv. bosplantsoen, berm of bloemrijk gras) • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 			<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Alert zijn op wortelonkruiden • Frequentie en wijze van verjongingssnoei afstemmen op aanwezige soorten • Door de praktische uitvoeringswijze van de verjongingssnoei wijkt het beeld direct na uitvoering tijdelijk af van de vastgestelde beeldkwaliteit/onderhoudszonering (zie Beheerplan § 2.2)

3.07 ROZEN	Definitie Hoogwaardige cultureelrijke vakbeplanting met rozen op beeldbepalende locaties	Indicatie omvang 1 are
Referentiebeeld	Streefbeeld	Kenmerken
	<ul style="list-style-type: none"> • Over lange periode sterk attractieve, bloeirijke beplanting van (struik)rozen • Attractief door lange bloeitijden en wisselende bloeikleuren en -tijden • Open plekken (inboet), (randen)snoei, zwerfafval, onkruid en blad op CROW-beeldkwaliteitsniveau A of B (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Variatie aan toegepaste rozensoorten • Sterk, langbloeiend, enkelbloemig en niet ziektegevoelig
Groenstructuur <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: accentueert bijzondere of beeldbepalende locaties binnen de groenstructuur; zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit • Woonomgevingsgroen: zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit 		
Biodiversiteit <ul style="list-style-type: none"> • Biedt foeragemogelijkheid voor met name insecten (afhankelijk toegepast soort) • Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties 		
Bijdrage aan duurzaamheid en klimaat <ul style="list-style-type: none"> • Draagt - afhankelijk van omvang - in enige mate bij aan vermindering hittestress, geven van koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water 		
Samen Doen <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en of zwerfafvalbeheersing • Uitknippen uitgebloeide bloemen 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Inboeten plantsoen	Op beeld (A); groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen (cf. CROW-beeldmeetlat 'kaal oppervlak')
2.	(T) Snoeien rozen	Op beeld (A/B) (indicatieve frequentie 2x/jaar; voor- en najaar)	Handmatig terugnemen, vrijgekomen materiaal afvoeren
3.	(V) Bemesten	1x/jaar; najaar	Handmatig verspreiden organische mest en/of compost
4.	(V) Onkruidbeheersing	Op beeld (A/B); jaarrond	Schoffelen en afvoeren vrijkomend materiaal; uitsteken wortelonkruiden
5.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
6.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
7.	(R) Vervangen beplanting	1x/20 jaar	Conform vervangingsplan (zie Beheerplan, § 2.5)
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Vanwege geringe resterende areaal en hoge onderhoudsintensiteit overwegen om bij renovatie of nieuwe aanleg om te vormen naar een andere beheergroep (bijv. vaste planten, heesters of bodembedekkers) • Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke rozensoorten (enkelbloemige, botanische rozen) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op wortelonkruiden • Door de praktische uitvoeringswijze van de snoei wijkt het beeld direct na uitvoering tijdelijk af van de vastgestelde beeldkwaliteit/onderhoudszonering (zie Beheerplan § 2.2) 	

<h2>3.08 VASTE PLANTEN</h2>	<p>Definitie Attractieve beplanting met meerjarige, overblijvende kruidachtige planten en grassen</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang 4 are</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Gesloten (gehele vak bedekkende), bloemrijke kruidachtige meerjarige beplanting • Jaarrond attractief door wisselende bloeikleuren en -tijden, bladkleur, bladvorm en hoogte • Open plekken (inboet), zwerfafval, onkruid en blad op CROW-beeldkwaliteitsniveau A of B (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Variatie aan toegepaste soorten • Langlevend (sterk en winterhard) en goed bodembedekkend
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: accentueert bijzondere of beeldbepalende locaties binnen de groenstructuur; zorgt vanwege variatie en attractiviteit voor herkenbaarheid en identiteit • Woonomgevingsgroen: het zorgen voor herkenbaarheid en identiteit door variatie en attractiviteit van de beplanting 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draagt bij aan verlenging en verbreding van het aanbod aan bloeiende planten ten gunste van insecten 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draagt - afhankelijk van omvang - in enige mate bij aan vermindering hittestress, geven van koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water 		
<p>Mogelijkheden voor Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onkruid- en of zwerfafvalbeheersing • Afknippen en algemene verzorging vaste planten 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= vervanging)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Inboeten plantsoen	Op beeld (A/B); groeiseizoen (opname), najaar/winter (aanplant)	Opnemen soort en aantal bij uitval en gaten die niet aan beeld voldoen aanvullen (cf. CROW-beeldmeetlat 'kaal oppervlak')
2.	(T) Afknippen planten	Op beeld (A/B); voorjaar (indicatieve gemiddelde frequentie 1x/jaar)	Handmatig/machinaal (bv. motorheggenschaar/ mulchmaaier), vrijgekomen materiaal afvoeren
3.	(T) Aanbrengen compost	1x/2 jaar; voorjaar	Combineren met afknippen planten handmatig verspreiden over het plantvak; in afstemming op soort en standplaats
4.	(V) Onkruidbeheersing	Op beeld (A/B); jaarrond	Schoffelen/wieden, afvoeren vrijkomend materiaal; uitsteken wortelonkruiden
5.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
6.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B); jaarrond	Ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
7.	(R) Vervangen beplanting	1x/10 jaar	Conform vervangingsplan (zie Beheerplan § 2.5)
* Eenmalige acties			Aandachtspunten uitvoering
<ul style="list-style-type: none"> • Bij renovatie of nieuwe aanleg streven naar verruiming toegepaste sortiment • Accent van éénsoortige vakbeplantingen verleggen naar variatie aan meerdere soorten vaste planten in groepsgewijze aanplant binnen hetzelfde plantvak • Aanvullen plantvakken met inheemse bolgewassen ter verfraaiing en verlenging bloeitijd • Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke soorten met aandacht voor variatie in bloeiperiode (ter vergroting biodiversiteit) 			<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op wortelonkruiden

3.09 GAZON <i>(inclusief hierin opgenomen bloembollen en wadi's)</i>	Definitie Intensief gemaaide grasvegetatie met eventuele obstakels (vaste objecten als meubilair of bomen) met locatiegewijs bloembollen en/of wadi's	Indicatie omvang 21 hectare
Referentiebeeld	Streefbeeld	Kenmerken
	<ul style="list-style-type: none"> • Vitale en vlakke, volledig gesloten zode van voornamelijk grassen • Maaien en bijmaaien rondom obstakels en bladafvalbeheersing op CROW-beeldkwaliteitsniveau A, B of C (zie zoneringskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) • Graskantensteken volgens vaste lage frequentie • (Locatie-afhankelijk) Wadi's zijn uitgevoerd als verlaagd gelegen gazondelen • (Locatie-afhankelijk) Seizoensgebonden vegetatie van bloembollen 	<ul style="list-style-type: none"> • Plaatselijk aangevuld met bolgewassen (bij voorkeur inheems en geschikt voor verwildering, enkelbloemig) • Wadi's kennen een talud van maximaal 1:3
Groenstructuur <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijkgroenstructuur: esthetische ruimtewerking en bieden ruimte voor sport & spel, accentuering bijzondere locaties met bijv. bloembollen • Woonomgevingsgroen: aankleding openbare ruimte 		
Biodiversiteit <ul style="list-style-type: none"> • Aanwezige overige kruiden en bolgewassen en hoekjes met overjarig gras dragen bij aan biodiversiteitswaarde voor insecten • Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties 		
Duurzaamheid en klimaat <ul style="list-style-type: none"> • Infiltratie hemelwater en (bij aanwezigheid wadi's) tijdelijke opvang van overtollig hemelwater uit omgeving en tegengaan lokale verdroging 		
Mogelijkheden voor Samen Doen <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval, steken graskanten, bladafvalbeheersing 		

• Planten van bloembollen (op daarvoor aan te wijzen/ aangewezen locaties)			
Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(V) Maaien	Op beeld (A/B/C); jaarrond (bolgewassen v.a. juni)	Machinaal maaien; incl. eenmalig ruimen maaisel op gazondelen met bolgewassen; incl. in het gazon opgenomen wadi's
2.	(V) Bijmaaien obstakels	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Machinaal maaien
3.	(V) Kantensteken (hard, zacht en rondom obstakels)	1x/jaar; najaar	Machinaal kantsteken; Vrijkomend materiaal afvoeren
4.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Machinaal ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
5.	(R) Vervangen/ herstellen gazon	1x/40 jaar	Frezen, beluchten, egaliseren, bemesten en inzaaien of doorzaaien (waar nodig tijdelijk afzetten).
6.	(V) Bemesten bloembollen	1x/jaar; voorjaar	Handmatig verspreiden najaarsmest (hoog fosfor en kali gehalte) in het voorjaar
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> Delen van gazons omvormen naar kruidenrijk gras, ruigte of beplanting ter vergroting biodiversiteit (insecten); zie ook groenstructuurkaarten voor kansrijke locaties (Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031) Verrijken gazons met aanplant van (inheemse en verwilderende) bolgewassen (opstellen kaart met gewenste aanplantlocaties) Pilot uitvoeren ten aanzien van herfstblad: gevallen blad niet afruimen, maar mulchmaaieren en ter plekke laten verteren (zie ook beheerplan) 		<ul style="list-style-type: none"> Bolgewassen van najaar tot juni niet meemaaien Maaien tot maximaal 0,5m¹ uit de stam van bomen/ obstakels (rest behoort tot bijmaaiwerk) Voorkomen van schade aan obstakels t.g.v. bijmaaieren (bijv. stamvoet bomen, geverfde lichtmasten e.d.) Boomspiegels in gazon alleen bij jonge bomen (tot 5 jaar na aanplant) Besloten is het onderhoud van graskanten niet op beeld, maar op de vaste lage frequentie van 1x per jaar te blijven onderhouden (onderhoudsnuance). In de praktijk wijkt het beeld hierdoor plaatselijk relatief lang af van de vastgestelde onderhoudszonering (zie Beheerplan § 2.2). Echter heeft dit in het verleden nauwelijks ontevredenheid geleid 	

<h3>3.10 RUIGTE & BRAAKLIGGEND</h3>	<p>Definitie Tijdelijk niet in gebruik zijnde percelen met spontane begroeiing of ingezaaid met een kruidenmengsel in afwachting van definitieve invulling</p>	<p>Indicatie omvang Variabel</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Natuurlijke kruidachtige vegetaties; bodem hoeft niet volledig bedekt te zijn • Zwerfafval overal op CROW-beeldkwaliteitsniveau C • Plaatselijk houtige opslag toegestaan • Structuurvariatie door c.a. 50% van de begroeiing jaarlijks te laten overstaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingezaaid inheems kruidenmengsel en/of spontaan gevestigde kruid- en houtachtige begroeiing
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niet van toepassing 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanwezige kruiden en houtachtige begroeiing draagt op tijdelijke basis bij aan biodiversiteitswaarde voor insecten, vogels en kleine zoogdieren 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infiltratie hemelwater en tegengaan lokale verdroging • Tegengaan van hittestress (inzaaien en groen houden in plaats van bestraten/ zwart houden) 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschikbaar voor (tijdelijke) invulling van functies voor de buurt; bv. wandelgebied (uitmaaaien wandelpad), fietscrossterrein, natuurlijk spelen, plaatsing bijenkorf etc. • Samen tijdelijk inrichten 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Maaien en afvoeren	1x per jaar; oktober	Machinaal (maaizuigcombinatie met ecokop); jaarlijks wisselend 1/2 deel maaien en 1/2 deel laten overstaan
3.	(T) Maaien 1 ^e paar meter langs erfgrenzen (waar gewenst ter beperking eventuele overlast voor aangrenzende eigenaren)	1x/jaar; juni	Machinaal (Klepelmaaier toegestaan)
4.	(V) Verwijderen zwerfafval	1x per jaar; september/oktober	Handmatig (Voorafgaand aan maaironde)
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Vastleggen locaties die als zodanig zijn aan te merken (tijdelijk braakliggende toekomstige bouwkavels of herinrichtingsgebieden) • Nagaan of in voorkomende gevallen een ontheffing tijdelijke natuur nodig is • Plaatselijk incidenteel inzaaien met inheems/ gebiedseigen zaadmengsel • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring beschermde flora en fauna • Alleen perceelsranden die overlast kunnen geven voor aangrenzende eigenaren jaarlijks maaien • Periodieke controle kadastrale grenzen (ter voorkoming oneigenlijk gebruik door derden) en melden 	

<h3>3.11 BERMEN</h3>	<p>Definitie Kruidenrijke, lijnvormige (gras)percelen langs wegen, voornamelijk in het buitengebied</p>	<p>Indicatie omvang 50 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<p><i>Uitgangspunten, doelen, streefbeelden en maairegime zijn vastgelegd in het Bermenbeheerplan Kempengemeenten (2021). In de kern gaat het om:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kruiden-/bloemrijke berm met in de winter overstaande delen (50%) • Gefaseerd en gedifferentieerd maaibeheer met onderscheid tussen kansrijke locaties (brede berm en berm naast zandpaden), overige maairoutes en zichthoeken • Waarborgen verkeersveiligheid is primaire doel, biodiversiteitswaarde is secundaire doel • Zwerfafval op CROW-beeldkwaliteitsniveau C (zie zoneringskaarten in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Variatie aan grassoorten en kruiden • Plaatselijke open, onbegroeide plekken (5-10%) • Onderdeel wegprofiel (fundering, wateropvang)
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/subgroenstructuur: verbindend groen netwerk tussen dorpsgroen en bos- en natuurgebieden onderling; groeiplaats verbindende bomenstructuur 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt deel uit van intergemeentelijk ecologisch netwerk voor flora en fauna in de Kempengemeenten • Structuurvariatie (door gefaseerd en gedifferentieerd maaibeheer met plaatselijk houtige opslag in de vorm van singels) is gunstig voor flora en fauna • Kruiden (door verschravingsbeheer) zijn gunstig voor insecten (biedt meer voedsel en vormt leefgebied) 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infiltratie hemelwater 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval • Monitoring van flora en fauna (op basis van instructies over werkwijze) 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Monitoren beschermde en bijzondere flora en fauna	1x/3 jaar; groeiseizoen	Monitoren volgens werkwijze uit ecologische werkprotocol
3.	(T) Gefaseerd maaizuigen	1x/jaar; oktober	Maaien met maaizuigmachine met ecokop; ca. 50% gefaseerd/ gedifferentieerd maaien door links/rechtsmethode of blokkenmethode (50-75m ¹ om en om); incl. zichthoeken
4.	(T) Maaizuigen zichthoeken	2x/jaar; 1 ^e ronde ½ juni- ½ juli 2 ^e ronde oktober	Maaien met maaizuigmachine met ecokop; 100%; (2 ^e ronde oktober i.c.m. gefaseerd maaizuigen)
5.	(T) Maaien aangrenzende strook langs fietspaden (1 ^e 0,5-1,0 meter)	1 a 2x/jaar; juni en oktober	Machinaal maaien met (klepel)maaier
6.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (C); jaarrond	
7.	(R) Verlagen berm ten behoeve van afwatering weg	Incidenteel	Machinaal afplaggen berm (zie ook <i>Bermenbeheerplan Kempengemeenten</i>)
8.	(R) Vervangen berm	1x/100 jaar	Plaatselijk herstellen/profileren en waar wenselijk/vereist inzaaien met gebiedseigen kruidenrijk grasmengsel
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Benutten kansen bij herinrichting (zie <i>Bermenbeheerplan</i> § 3.3) • Bermen langs zandpaden inventariseren en vastleggen gewenste berm-/wegbreedtes en toewijzen aan beheercategorie (singel of berm) • Bermverlaging onder voorwaarden, uit te werken in ecologisch werkprotocol (zie ook <i>Bermenbeheerplan</i> § 3.1) • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie <i>Beheerplan</i> § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Maaien tot maximaal 0,5m¹ uit de stam van bomen; niet bijmaaieren rondom bomen • Zichthoek betreft 1^e 25 meter uit kruising/ T-splitsing • Zo mogelijk afstemming op maairegime van aangrenzende watergangen i.v.m. te ontvangen slootmaaisel • (Lage) obstakels dienen t.a.v. de verkeersveiligheid jaarrond zichtbaar te blijven • Melden van invasieve soorten ten behoeve van beheersing/bestrijding (niet afmaaieren!) • Zie ook kaart met maairoutes (<i>Bermenbeheerplan Kempengemeenten</i>, 2021) 	

<h3>3.12 KRUIDENRIJK GRASLAND</h3>	<p>Definitie Kruidenrijke, vlakvormige (gras)percelen zowel binnen als buiten de bebouwde kom</p>	<p>Indicatie omvang 50 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<p><i>Uitgangspunten, doelen, streefbeelden en maairegime zijn vastgelegd in het Bermenbeheerplan Kempengemeenten (2021). In de kern gaat het om:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kruiden-/bloemrijke grasland met in de winter overstaande delen (30%) • Gefaseerd en gedifferentieerd maaibeheer in de vorm van hooilandbeheer • Zwerfafval op CROW-beeldkwaliteitsniveau C (zie zoneringskaarten in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Variatie aan grassoorten, kruiden en (soms) verspreid staande struiken (maximaal 5%) • Plaatselijke open, onbegroeide plekken (5-10%)
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/wijk-of subgroenstructuur: schakels/stapstenen in verbindend groen netwerk tussen dorpsgroen en bos- en natuurgebieden onderling 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kleinschalige natuurgebieden primair ingericht en beheerd voor flora en fauna • Structuurvariatie (door gefaseerd en gedifferentieerd maaibeheer met plaatselijk houtige opslag) is gunstig voor flora en fauna • Kruiden (door verschalingsbeheer) zijn gunstig voor insecten (biedt meer voedsel en vormt leefgebied) 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infiltratie hemelwater en opvang overtollig hemelwater uit omgeving 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval • Uitvoeren natuurinventarisatie (onderdeel monitoring) • Educatie, plaatsen insectenhôtels en maken steilwandjes/zandhopen ten behoeve van wilde bijen 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Monitoren van voorkomen flora en fauna	1x/3 jaar; groeiseizoen	Monitoren volgens werkwijze uit ecologische werkprotocol
3.	(T) Gefaseerd en gedifferentieerd maaien en afruimen	1x/jaar; oktober	Slingerend en gericht machinaal maaien circa 70% (cyclomaaier); na 3-5 dagen ruimen (met opraapwagen) en afvoeren
4.	(V) Verwijderen zwerfafval	Op beeld (C); jaarrond	Handmatig, afvoeren vrijgekomen materiaal
5.	(R) Vervangen kruidenrijk grasland	1x/100 jaar	Indien gewenst incidenteel verreiken d.m.v. inzaaien met gebiedseigen zaadmengsel.
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie faunavoorzieningen voor wilde bijen • Realisatie educatieve voorzieningen in combinatie met recreatieve voorziening (zitplek) langs recreatieve routestructuur • Plaatselijk (indien toegestaan) rijke toplaag (voormalige landbouwgrond) verwijderen • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Maaien tot maximaal 0,5m¹ uit de stam van bomen; niet bijmaaien • Overstaande vegetatieoppervlakte c.a. 30% jaarlijks verleggen ter voorkoming van te veel houtige gewassen • Melden (niet afmaaien) van eventuele invasieve soorten t.b.v. beheersing/bestrijding • Periodieke controle kadastrale grenzen (ter voorkoming oneigenlijk gebruik door derden) en melden 	

<h3>3.13 SINGEL</h3> <p>Voor beheer individuele bomen zie productblad 3.01 Bomen</p>	<p>Definitie Lijnvormige wegbegeleidende bosachtige groenvoorziening bestaande uit struiken, plaatselijk met laanbomen of verspreid staande bomen/ boomgroepen buiten de bebouwde kom</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang Nader te bepalen</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Halfopen-gesloten struikenbeplanting met regelmatig of los verspreid staande individuele bomen, boomgroepen of laanbomen • Ondergroei met inheemse kruidlaag en/of grassen • Verkeersveiligheid wegen (60 km/u): geen overhangende takken van struiken boven de rijbaan, aanhouden van een vrije doorgangsbreedte van 4 m¹ en een doorrijhoogte van 4,75 m¹ • Zwerfafval op CROW-kwaliteitsniveau C (zie zoneringsskaart in Beheerplan, bijlage 2-2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Inheemse struiken, kruiden en bomen, ruime variatie met name in kruiden en struiken • Variatie in bloeitijden, besdragers en groenblijvers • Relatief smal en lijnvormig met een breedte van doorgaans 3-5m¹
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/nevengroenstructuur: verbindende schakel in groenstructuur van het buitengebied tussen de verschillende bosgebieden, zowel in visueel-ruimtelijk als ecologisch opzicht 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte voor spontane groei van bos(rand)flora en migratie-, schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor insecten, vogels en kleine zoogdieren • Met aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen: zie onderdeel Eenmalige acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan vermindering hittestress door het zorgen voor koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water in bodem 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren voorafgaand aan snoeien		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Gefaseerd afzetten struiklaag	1x/5 jaar; winter (2 ^e helft na 2 jr.)	Vlaksgewijs alle takken tot op de stobbe wegnemen; vrijgekomen materiaal afvoeren; fasegewijze aanpak waarbij om en om in 'blokken' van 50-75 m ¹ de beplanting wordt afgezet; incl. afvoeren grofvuil
3.	(T) Dunnen boomvormers	Incidenteel; winter	Verminderen aantal boomvormers gericht op het herstel of behoud van het streefbeeld
4.	(T) Inboeten struiken/bomen	Incidenteel; najaar/winter	Opnemen tijdens groeiseizoen
5.	(V) Overgroei randen	1x/2 jaar; groeiseizoen	Hand-/motorzaag; Afhankelijk van breedte volledig terugnemen overhangende takken of scheren 1e rij t.b.v. verkeersveiligheid, vrijgekomen materiaal afvoeren
6.	(T) Melden groeiplaats invasieve exoten	Jaarrond	Vastleggen locatie, zie Beheerplan, bijlage 2-5
7.	(V) Verwijderen zwerfafval	(C) Incidenteel	Incidenteel in aanvulling op structureel zwerfafval ruimen door vrijwilligers
8.	(R) Vervangen beplanting	1/80 jaar; najaar/winter	Driehoeksplantverband 1,5*1,5 m1; conform vervangingsplan; voor toe te passen soorten zie Soortenlijst bijlage 2-3; alleen in combinatie met gelijktijdige vervanging laanbomen
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Verhogen variatie door aanplant van besdragende of bloeiende inheemse struiken • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) • De beheereenheden op basis van het Beheerplan openbaar groen herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Alert zijn op aanwezigheid invasieve exoten: Japanse Duizendknopen, berenklaauw, reuzenbalsemien, zie ook www.invasieve-exoten.info en vastleggen via melding 	

<h3>3.14 HOUTWAL</h3>	<p>Definitie Lijnvormig bosachtig landschapselement bestaande uit m.n. bomen; buiten de bebouwde kom als kavelgrensbeplanting langs agrarische percelen</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang Circa 11 hectare</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Gesloten boombeplanting met dicht op elkaar staande bomen (schermvormig) • Ondergroei struiken, zaailingen met inheemse kruidlaag • Overhangende takken vormen geen hinder/ gevaar voor landbouwactiviteiten of ander eventueel verkeer 	<ul style="list-style-type: none"> • Inheemse struiken, kruiden en bomen, ruime variatie in soorten • Variatie in bloeitijden, besdragers en groenblijvers • Lijnvormig met doorgaans een breedte van 5-10m¹
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/subgroenstructuur: schakel in groenstructuur van het buitengebied tussen de verschillende bosgebieden, zowel in visueel-ruimtelijk als ecologisch opzicht 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte voor spontane groei van bos(rand)flora en migratie-, schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor insecten, reptielen, amfibieën, vogels en kleine zoogdieren • Met aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen: zie onderdeel Eenmalige acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan vermindering hittestress door het zorgen voor koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water in bodem • Windkering 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval • Landschapsonderhoud 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren voorafgaand aan snoeien		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Incidenteel dunnen boomvormers en terugzetten randstruiken	Incidenteel; winter	Verminderen aantal boomvormers gericht op het herstel of behoud van veilig en gesloten kronendek (schermvormig landschapselement)
3.	(V) Overgroei randen incl. opslag boomvormers	1x/2 jaar; winter	Hand-/motorzaag, hoogwerker; betreft overlastgevende takken boven landbouwgrond; waar mogelijk vrijgekomen materiaal in houtril in beplantingsvak verwerken (zie Beheerplan). Waar nodig wordt alleen boven de weg/pad hangend dood hout verwijderd
4.	(T) Melden groeiplaats invasieve exoten	Jaarrond	Vastleggen locatie, zie Beheerplan, bijlage 2-5
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Incidentele dunningsmaatregelen richten op instandhouding/uitbreiding soortvariatie binnen de boomlaag • Opstellen ecologisch werkprotocol • De beheereenheden waar nodig op basis van de nieuwe definities herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel) • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Alert zijn op aanwezigheid invasieve exoten: Japanse Duizendknopen, berenklaauw, reuzenbalsemien, zie ook www.invasieve-exoten.info en schriftelijk (laten) vastleggen via melding • Periodieke controle kadastrale grenzen (ter voorkoming oneigenlijk gebruik door derden) en melden 	

<h2>3.15 STRUWEEL</h2>	<p>Definitie Vrijliggend (niet langs een weg) landschapselement ('vogelbosje') bestaande uit voornamelijk struiken en enkele bomen; buiten de bebouwde kom als onderdeel van het agrarisch landschap</p>	<p style="text-align: right;">Indicatie omvang Nader te bepalen</p>
<p>Referentiebeeld</p>	<p>Streefbeeld</p>	<p>Kenmerken</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Halfopen-gesloten struikenbeplanting met enkele los verspreid staande individuele bomen of boomgroepen • Ondergroei met inheemse kruidlaag • Snoeihout verwerkt in rillen • Overhangende takken vormen geen hinder voor landbouwactiviteiten of onderhoud (bijv. landschapsonderhoud, schouwpaden) 	<ul style="list-style-type: none"> • Inheemse struiken, kruiden en bomen, ruime variatie in soorten • Variatie in bloeitijden, besdragers en groenblijvers • Houtopstand met een oppervlakte van doorgaans < 10 are
<p>Groenstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-/subgroenstructuur: op zichzelf staande functie als vogelbosje; soms schakel tussen de verschillende bosgebieden, zowel in visueel-ruimtelijk als ecologisch opzicht 		
<p>Biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte voor spontane groei van bos(rand)flora en migratie-, schuil-, nestel- en foerageermogelijkheid voor insecten, reptielen, amfibieën, vogels en kleine zoogdieren • Met aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen: zie onderdeel Eenmalige acties 		
<p>Duurzaamheid en klimaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan vermindering hittestress door het zorgen voor koelte en mogelijkheid voor buffering/opvang water in bodem 		
<p>Samen Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwijderen zwerfafval • Landschapsonderhoud (bv. verwijderen zaailingen boomvormers, maken takkenrillen) 		

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(T) Controleren op in gebruik zijnde rust- en voortplantingsplaatsen van vogels en kleine zoogdieren voorafgaand aan snoeien		Zie ecologisch protocol (zie Beheerplan § 2.5)
2.	(T) Dunnen struik- en boomvormers	1x/5 jaar	Verminderen aantal boomvormers gericht op instandhouding van het streefbeeld
3.	(T) Inboeten struiken	Incidenteel; najaar/winter	Opnemen tijdens groeiseizoen
4.	(V) Overgroei randen	1x/2 jaar; groeiseizoen	Hand-/motorzaag; betreft volledig terugnemen van overlastgevende takken boven landbouwgrond of wegen; vrijgekomen materiaal op houtril verwerken in beplantingsvak
5.	(T) Melden groeiplaats invasieve exoten	Jaarrond	Vastleggen locatie, zie Beheerplan, bijlage 2-5
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> • Verhogen variatie door aanplant van besdragende of bloeiende inheemse struiken • Opstellen ecologisch werkprotocol • De beheereenheden (waar nodig) op basis van de nieuwe definities herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel) • Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol (zie Beheerplan § 2.5) 		<ul style="list-style-type: none"> • Alert zijn op verstoring van beschermde flora en fauna • Alert zijn op aanwezigheid invasieve exoten: bijv. Jap. Duizendknopen, berenklaauw, reuzenbalsemien, zie ook www.invasieve-exoten.info en vastleggen via meldingen app • Aanwezige bomen gelden niet als individueel te onderhouden boom/ boomgroep (beheergroep Bomen), maar worden extensief onderhouden als onderdeel van de beheergroep Struweel (1x/ 5jr. BVC binnen valbereik van gebruiksfuncties) 	